Kaip teta, turinti du sūnėnus, sergančius autizmu, ir ilgametė pedagogė, žinau, kad tikrasis ryšys su jais neatsiskleidžia vien tik per žodžius. Jis slypi kiekviename jų žvilgsnyje, kiekviename geste ir kiekvienoje akimirkoje, kai jie leidžia man būti šalia. Mačiau, kaip jie geba mylėti – tik savaip, skirtingai, galbūt ne taip, kaip esame įpratę, bet jų meilė yra gili ir nuoširdi.

AUTIZMO SPEKTRO SUTRIKIMAI: MITAI IR TIKROVĖ APIE GEBĖJIMĄ MYLĖTI

(pabaigoje yra rekomendacijos pedagogams)

Autizmo spektro sutrikimai (ASS) dažnai klaidingai suvokiami, sukelia daugybę mitų ir neteisingų nuostatų. Vis dar egzistuoja įsitikinimas, kad šie vaikai nėra pajėgūs mylėti ar kurti artimus ryšius. Kaip pedagogė ir artima giminaitė, galiu užtikrinti – tai netiesa.

Nepajėgumas mylėti?

Vienas didžiausių mitų yra susijęs su vaikų, turinčių ASS, gebėjimu mylėti ir užmegzti artimus santykius. Kai prieš kelis dešimtmečius autizmas buvo pradėtas tyrinėti, jis buvo siejamas su „autistine vienatve“, tarsi vaikai negalėtų patirti emocinio ryšio su kitais žmonėmis. Tačiau šiandieniniai moksliniai tyrimai ir praktika įrodo priešingai – jie gali ir jaučia artumą, tik jų meilės išraiška gali būti kitokia. Esu mačiusi, kaip mano sūnėnai, susidūrę su nerimu ar baime, ieško artimo žmogaus, glaudžiasi, reaguoja į mylimų žmonių prisilietimus ar buvimą šalia. Jie galbūt nenaudoja įprastų meilės išraiškos būdų, tačiau jų prisirišimas yra stiprus ir nuoširdus. Tyrimai rodo, kad vaikams, turintiems ASS, emocinis ryšys su artimiausiais žmonėmis yra toks pat reikšmingas, kaip ir bet kuriam kitam vaikui. Svarbiausia yra suprasti jų pasaulį ir mokėti jame dalyvauti.

Tėvų ir globėjų vaidmuo

Darbas su vaikais, turinčiais autizmo spektro sutrikimų, parodė, kad jie jaučia meilę, ypač tėvams ir globėjams, kurie skiria jiems dėmesio, supranta jų poreikius ir priima jų individualumą. Taikant tinkamas ugdymo ir terapines strategijas, vaikai pradeda reikšti emocijas, rodo norą būti su artimaisiais, o kartais net tampa labai prisirišę. Tai rodo, kad gebėjimas užmegzti santykius visada egzistavo – tiesiog reikėjo rasti tinkamą būdą jiems atsiskleisti.

Moksliniai tyrimai parodė, kad tinkamai nukreipiant vaiko emocinius poreikius ir pritaikant aplinką prie jo sensorinių ir socialinių ypatumų, galima pastebėti didelius pokyčius. Pavyzdžiui, jei vaikas yra jautrus prisilietimams, svarbu atrasti būdus, kaip užmegzti fizinį kontaktą, kuris jam būtų komfortiškas. Jei jis nuolat kartoja tam tikrus veiksmus, galima tai panaudoti kaip priemonę bendravimui skatinti.

Praktikoje pastebėjau, kad kai vaikas jaučia supratimą ir palaikymą, jis pradeda labiau pasitikėti savimi, daugiau įsitraukia į bendravimą ir netgi aktyviai siekia emocinio ryšio su kitais. Šie vaikai gali būti itin jautrūs, todėl kartais jų emocijų intensyvumas pasireiškia kitaip nei esame įpratę. Kai kurie gali vengti artumo, nes jis jiems kelia per stiprias emocijas, o kiti – priešingai, siekia jo labai intensyviai.

Autizmo spektro sutrikimų turintys vaikai geba mylėti giliai ir nuoširdžiai. Jie gali nemokėti išreikšti savo jausmų įprastais būdais, tačiau jų meilė egzistuoja, ir ji dažnai yra daug stipresnė, nei galėtume įsivaizduoti. Būdama ne tik jų teta, bet ir pedagogė, galiu užtikrinti – šie vaikai moka mylėti, tik mums reikia išmokti suprasti jų meilės kalbą.

Čia yra **5 rekomendacijos** pedagogams, kaip efektyviau dirbti su vaikais, turinčiais autizmo spektro sutrikimų (ASS), kad būtų skatinamas emocinis ryšys:

1. **Atkreipkite dėmesį į individualius vaiko poreikius**
   Kiekvienas vaikas, turintis ASS, yra unikalus, todėl svarbu įsiklausyti į jų emocinius ir sensorinius poreikius. Supraskite, kokie prisilietimai, garsai ar kiti aplinkos dirgikliai jiems yra komfortiški ir

prisitaikykite prie šių poreikių. Pavyzdžiui, jei vaikas yra jautrus prisilietimams, pradėkite nuo subtilių gestų, tokių kaip lengvas prisilietimas prie peties arba švelnus prisėdimas šalia.

2. **Naudokite įvairius bendravimo metodus**
   Vaikai, turintys ASS, gali neturėti įprastų kalbinių įgūdžių, tačiau jie gali būti labai jautrūs kūno kalbai, veido išraiškoms ir kitoms neverbalinėms komunikacijos priemonėms. Svarbu pritaikyti bendravimą pagal vaiko galimybes, naudojant vaizdines priemones, gestus ar žaidimus, kurie padeda jiems geriau suprasti emocijas ir išreikšti savo jausmus.
3. **Kurkite saugią ir palaikančią aplinką**
   Vaikai su ASS dažnai jaučiasi labiau pasitikintys, kai aplinka yra nuosekli ir saugi. Užtikrinkite, kad vaikai jaustųsi patogiai savo mokymosi erdvėje, kad galėtų lengviau atsiverti ir išreikšti savo jausmus. Reguliarūs rutinų pakeitimai ar netikėti įvykiai gali sukelti nerimą, todėl svarbu nuolat laikytis stabilios struktūros.
4. **Skatinkite emocinį ryšį per individualius santykius**
   Skirkite daugiau laiko ir dėmesio kiekvienam vaikui asmeniškai. Toks požiūris padeda sukurti artimesnį ryšį ir didina pasitikėjimą, kad vaikas galėtų atskleisti savo emocijas. Nepamirškite, kad meilė gali būti išreiškiama įvairiais būdais – tai gali būti tiesiog buvimas šalia vaiko, supratimas, kad jis nori atskirti tam tikrus santykius.
5. **Pripažinkite ir vertinkite skirtingas meilės išraiškas**
   Nors vaikai su ASS gali nenaudoti tradicinių meilės išraiškos formų (pavyzdžiui, apkabinimų), jų prisirišimas gali būti labai stiprus ir nuoširdus. Pedagogai turėtų atkreipti dėmesį į kiekvieno vaiko unikalius meilės ir prisirišimo išraiškos būdus, kad galėtų atpažinti ir vertinti jų emocinį ryšį su aplinkiniais.
